

Universiteit Utrecht
Master Jeugdstudies

MASTERTHESIS

De invloed van sexual tv content op het seksuele gedrag van
adolescenten en de mogelijke beschermende ouderlijke factoren op
deze relatie

Marieke van Zwam

3638146

18 juni, 2012

Begeleider:

Dr. Regina van den Eijnden

Aantal woorden: 5987

Abstract

This study examined the longitudinal relationship between implicit sexual tv content and sexual behavior among adolescents. In addition the moderating role of restrictive norms of parents regarding sexual behavior and the commitment between the adolescents and their parents was examined. **Method:** Data were collected from questionnaires, filled in at four measurement moments, by 511 adolescents in the third and fourth grade of secondary school, in the age of 14-16 years. **Results:** Results showed a cross-sectional relationship between sexual tv content and sexual behavior, and a cross-sectional relationship between commitment with parents and sexual behavior among adolescents. No longitudinal effects were found for the moderating roles of restrictive norms of parents regarding sexual behavior and commitment on the relationship between sexual tv content and sexual behavior among adolescents. **Conclusion:** Experimental research is needed to indicate if implicit sexual tv content affects the behavior of adolescents over time and whether parents are able to fulfill a protective role in this relationship.

Deze studie onderzocht de longitudinale relatie tussen impliciete sexual tv content en het seksuele gedrag van adolescenten. Daarnaast werd de modererende rol van restrictieve normen van ouders ten aanzien van seksueel gedrag en de commitment van adolescenten aan hun ouders getoetst op de relatie tussen impliciete sexual tv content en seksueel gedrag. **Method:** Data werd via vragenlijsten verzameld op vier meetmomenten in de derde en vierde klas van de middelbare school. De vragenlijsten werden ingevuld door 511 adolescenten in de leeftijd van 14-16 jaar in de derde en vierde klas van de middelbare school. **Resultaten:** De resultaten laten een cross-sectionele relatie zien tussen impliciete sexual tv content en het seksuele gedrag van adolescenten. Daarnaast werd cross-sectioneel een hoofdeffect gevonden voor commitment aan ouders op seksueel gedrag van adolescenten. Voor de modererende rollen van restrictieve normen ten aanzien van seksueel gedrag en commitment op de relatie tussen impliciete sexual tv content en het seksuele gedrag van adolescenten werden geen longitudinale verbanden gevonden. **Conclusie:** Experimenteel onderzoek zal uit moeten wijzen of impliciete sexual tv content daadwerkelijk van invloed is op het seksuele gedrag van adolescenten over tijd heen en of ouders hier een beschermende rol bij kunnen vervullen.

De invloed van impliciete sexual tv content op seksueel gedrag bij adolescenten en de beschermende rol van ouderlijke factoren

Sexual tv content

Dat media en seks tegenwoordig vaak samengaan blijkt uit programma's zoals Gooische vrouwen, GTST, en The Hills waarin seks en relaties een belangrijke rol spelen. Uit een studie van de Kaiser Family Foundation blijkt dat van de top 20 Nielsen-rated tiener televisieprogramma's, 83 procent een seksuele inhoud bevat, ook wel "sexual tv content" genoemd (Kunkel, Eyal, Biely, Cope-Farrar, Donnerstein & Fandrich, 2003). Cijfers van het CBS uit 2008 laten zien dat 62% van de Nederlandse adolescenten meer dan tien uur televisie per week kijkt. Hieruit kan geconcludeerd worden dat Nederlandse adolescenten dagelijks in hoge mate worden blootgesteld aan "sexual tv content". Er wordt onderscheid gemaakt tussen impliciete en expliciete seks. Impliciete seks betreft niet direct observeerbare seksuele handelingen. Je ziet geen directe seksuele handelingen maar het programma brengt de boodschap over dat er seks heeft plaatsgevonden. Expliciete seks betreft direct observeerbare seksuele handelingen, zoals het zien van geslachtsgemeenschap (Pardun, L'Engle & Brown, 2005). Uit een cross-sectionele studie komt naar voren dat slechts drie procent van de televisieprogramma's expliciete seks bevat, waaruit blijkt dat een overgroot deel van sexual tv content bestaat uit impliciete seks (Escobar-Chaves, Tortolero, Markham, Low, Eitel & Thickstun, 2005).

De adolescentie als ontwikkelingsfase wordt voor een groot deel gekarakteriseerd door het ontdekken van de eigen seksualiteit. Adolescenten gaan hierin vooral op zoek naar volwassen rollen omtrent seksuele gedragingen. Hiervoor richten zij zich onder andere op de seksuele normen die in de media naar voren komen. Uit onderzoek van het CBS¹ blijkt dat de helft van de Nederlandse 15-jarigen wel eens gevoeld en gestreeld heeft onder de kleren van een ander. Daarnaast heeft 26% van de jongens en 38% van de meisjes op 15-jarige leeftijd ervaring met geslachtsgemeenschap (Bakker, et al., 2009). Binnen deze studie zal gekeken worden of impliciete vorm van sexual tv content van invloed zijn op seksueel gedrag van adolescenten.

---

¹ CBS= Centraal Bureau voor de Statistiek

De relatie tussen impliciete sexual tv content en seksueel gedrag

Bandura was één van de eerste onderzoekers die mediagebruik koppelde aan seksueel gedrag onder adolescenten. De sociale leertheorie houdt in dat adolescenten indirect gedragingen kunnen aanleren door het gedrag van anderen te observeren. Dit framework suggereert dat sexual tv content de potentie heeft om het gedrag van adolescenten te beïnvloeden. Bandura concludeert in deze theorie dat sexual modeling het seksuele gedrag van adolescenten op verschillende manieren kan beïnvloeden door bijvoorbeeld het aanleren van seksuele technieken en het reduceren van seksuele remmingen (Bandura, 1986). Verschillende studies sluiten aan bij het idee dat de sociale leertheorie van Bandura (1986) van toepassing is op seksueel gedrag (L'Engle, Brown & Kenneavy, 2006; Escobar-Chaves, et al., 2005). L'Engle, Brown & Kenneavy (2006) impliceren aan de hand van een cross-sectionele studie dat sexual tv content een consistente en significante associatie heeft met seksuele intenties en seksueel gedrag. Uit deze studie blijkt dat 13% van de variantie van de intentie om geslachtsgemeenschap te hebben in de nabije toekomst en 8% van de variantie van het hebben van "heavy sexual behavior" zoals orale seks en geslachtsgemeenschap wordt verklaard door invloeden van sexual tv content. Door de grote hoeveelheid sexual tv content worden adolescenten continue blootgesteld worden aan seksuele handelingen. Escobar-Chaves, et al., (2005) suggereren dat dit er voor kan zorgen dat de bestaande remmingen rondom seksuele gedragstendensen verdwijnen en dat adolescenten de seksuele gedragingen accepteren en overnemen die ze in televisieprogramma's zien. Daarentegen veronderstelt Steele (1999) aan de hand van het media practice model, dat adolescenten bewuste mediakeuzes maken op basis van wie ze op dat moment willen zijn, ook wel het selectie effect genoemd. In dit geval zou dit betekenen dat een opbouwende interesse in seks, leidt tot het opzoek gaan naar sexual tv content. Adolescenten geven in dit onderzoek aan dat mediaboodschappen een belangrijke rol hebben in hun leven en dat ze belangrijke informatie over levenskeuzes uit de media halen. Bleakley, Hennessy, Fishbein & Jordan (2008) vonden in een longitudinale studie, bewijs voor dit selectie effect. Ze stellen dat adolescenten die seksueel actief zijn, meer op zoek gaan naar seks in de media. Daarnaast vonden zij ook bewijs dat sexual tv content zonder dat ze er zelf naar opzoek zijn leidt tot progressie van seksuele activiteiten onder adolescenten.

Cross-sectionele studies laten daarnaast zien dat het niet alleen de vorm van "sexual tv content" betreft maar dat ook de omvang van blootstelling aan "sexual tv content" in verband staat met de seksuele gedragingen van adolescenten. De auteurs stellen dat dit een belangrijke

factor is bij het begrijpen van de rol van de media bij de ontwikkeling van seksuele intenties en activiteiten van adolescenten (Pardun, et al., 2005). Dit wordt ook ondersteund door een longitudinale studie die laat zien dat een hoog aantal uren televisie kijken met sexual content, de kans verhoogt op het hebben van geslachtsgemeenschap (Collins, Elliot, Berry, Kanouse, Kunkel, Hunter, et al., 2004). Hoewel meerdere studies suggereren dat expliciete seks in de media van invloed is op het seksuele gedrag van jongeren, hebben maar weinig studies onderzoek gedaan naar de invloed van impliciete seks in televisieprogramma's. Daarnaast zijn de meeste studies op dit gebied cross-sectioneel van aard. Hierdoor is er wel iets bekend over de samenhang tussen sexual tv content en seksueel gedrag maar niet over de oorzaak-gevolg relatie. Longitudinaal onderzoek is noodzakelijk om meer inzicht te krijgen in de oorzaak-gevolg relatie. Deze huidige studie betreft longitudinaal onderzoek naar de relatie tussen impliciete sexual tv content en seksueel gedrag onder adolescenten. De hypothese die daarbij getoetst wordt is dat impliciete sexual tv content van invloed is op seksueel gedrag onder adolescenten (*Hypothese 1*).

Ouderlijke invloeden op seksueel gedrag

Naast de rol van de media blijken verschillende ouderlijke factoren een rol te spelen op de kans dat adolescenten seksueel gedrag vertonen. Ouders blijken een vroege en aanhoudende rol in de seksuele socialisatie van adolescenten te hebben. Seksuele socialisatie is het proces waarlangs adolescenten, seksuele kennis, attitudes, normen aannemen op het gebied van seksuele relaties. Volgens dit seksuele socialisatieproces, zijn de invloeden van ouders op de seksuele normen van adolescenten groter wanneer deze een sterke commitment richting ouders ervaren. Fingerson (2005) suggereert dat adolescenten die een sterke commitment voelen met hun ouders, meer geneigd zijn om naar verwachtingen van ouders te leven.

De huidige studie zal nagaan in hoeverre restrictieve ouderlijke normen ten aanzien van seks en de mate van commitment aan ouders een beschermende rol spelen in het proces waarbij impliciete sexual tv content de kans op seksueel gedrag verhoogt.

Invloed van restrictieve normen van ouders en commitment aan ouders op seksueel gedrag

Meerdere studies hebben consistente associaties gevonden tussen ouderlijke normen en de reductie van seksuele risico's. Buhi en Goodson (2007) tonen aan dat ouderlijke afkeuring voor het hebben van geslachtsgemeenschap gerelateerd is aan later seksueel gedrag

onder adolescenten. In een longitudinale studie is daarnaast het effect aangetoond van restrictieve ouderlijke normen ten aanzien van seks op een latere aanvang van seksueel gedrag. Er werd gevonden dat 15% van de adolescenten op 15-jarige leeftijd orale seks heeft gehad en dat deze adolescenten aangaven dat ze minder restrictieve normen ten aanzien van seks van ouders hadden ervaren. Hieruit wordt geconcludeerd dat adolescenten die meer restrictieve normen van ouders waarnemen, op een latere leeftijd seksueel gedrag vertonen (Bersamin, Todd, Fisher, Hill, Grube, Walker, et al., 2008). Hierdoor kan gesuggereerd worden dat wanneer ouders restrictieve normen hebben ten aanzien van seks, adolescenten deze seksuele normen van hun ouders lijken over te nemen en dat deze een beschermende rol spelen bij het aangaan van seksueel gedrag.

Verschillende studies suggereren daarnaast dat een sterke commitment tussen ouders en adolescenten gerelateerd is aan minder seksueel gedrag bij adolescenten. Daarbij heeft een sterke commitment een groter effect op jongere dan op oudere adolescenten, waarbij minder seksueel gedrag te verwachten is. Ook blijkt dit beschermende effect meer voor te komen bij dochters dan zonen (Dittus & Jaccard, 2000; Lammers, Ireland, Resnick, & Blum, 2000; Davis & Friel, 2001). Parkes, Henderson, Wight & Nixon (2011) laten daarbij zien dat adolescenten die een hoger level van commitment met hun ouders ervaren op een latere leeftijd seksuele gedragingen vertonen dan hun leeftijdsgenoten.

Uit bovenstaande onderzoeken blijkt dat commitment met ouders en restrictieve normen van ouders t.a.v. seks een beschermende rol kunnen hebben op het aangaan van seksueel gedrag. Er is echter nog geen onderzoek gedaan naar de modererende rol van restrictieve normen van ouders t.a.v. seks enerzijds en commitment tussen adolescenten en ouders anderzijds op de relatie tussen impliciete sexual tv content en seksueel gedrag. Uit bovenstaande onderzoeken blijkt dat het plausibel is dat restrictieve normen van ouders ten aanzien van seks en commitment een beschermende rol spelen op de relatie tussen impliciete sexual tv content en seksueel gedrag. Er wordt daardoor verwacht dat restrictieve normen van ouders ten opzichte van seks een beschermende rol spelen voor wat betreft de relatie tussen impliciete sexual tv content en seksueel gedrag (*Hypothese 2*). Daarnaast wordt verwacht dat een hoge mate van commitment aan ouders een beschermende rol speelt voor wat betreft de relatie tussen impliciete sexual tv content en seksueel gedrag bij adolescenten. (*Hypothese 3*)

Methode

Procedure en participanten

De data van deze studie zijn verzameld op zeven middelbare scholen in Nederland. Alle scholen ontvingen een welkomsbrief om deel te nemen aan een longitudinale studie over de ontwikkeling van intieme relaties en seksualiteit in de adolescentie. De deelname van derde klassen werd gevraagd en was gericht op een leeftijdsgroep van 14-15 jarigen. Omdat meerdere vragen en items expliciet refereerden aan seksuele activiteiten en attitudes richting seks, ontvingen alle scholen de vragenlijst vooraf om te bepalen of alle items geschikt waren om te stellen. De Medisch-Ethische toetsingscommissie van de faculteit Sociale wetenschappen Universiteit van Utrecht heeft ook toestemming gegeven voor deze studie. Adolescenten mochten alleen deelnemen wanneer ze zelf en hun ouders toestemming hadden gegeven voor het gebruik van hun data voor onderzoeksdoelen. Drie ouders wilden niet dat hun kind mee deed aan de studie. Items over specifieke seksuele activiteiten waren niet verplicht voor adolescenten om in te vullen. Deze items hadden een extra antwoordcategorie van “Ik wil deze vraag niet beantwoorden”. De vragenlijsten namen een tijdsbestek in beslag van een lesuur, in het bijzijn van twee onderzoeksassistenten. Deze assistenten introduceerden de vragenlijst en benadrukten dat de data vertrouwelijk behandeld werden, en dat ze bleven om vragen te beantwoorden van de adolescenten.

Bij aanvang (T_1), vulden 511 derdeklassers de vragenlijst in. Bij de tweede, derde en vierde wave (T_2 , T_3 , and T_4) vond de dataverzameling respectievelijk plaats na zes, twaalf en achttien maanden. De eerste meting vond plaats in oktober 2009, na verloop van tijd gingen ze over naar de vierde klas. Door deze transitie tussen T_2 en T_3 was het onmogelijk om alle participanten te behouden in onze sample. De data werd verzameld van klassen in T_3 en T_4 die op zijn minst zeven studenten in de klas hadden zitten die eerder participeerden bij T_1 en T_2 . Bij deze procedure, werd er longitudinale data verzameld over vier waves. Op T_2 vulden 420 adolescenten de vragenlijst in (209 meiden, 49.8%) en op T_4 , 383 adolescenten (220 meiden, 50.1%) van T_1 naar T_4 zorgt dit voor een non-respons van 147 adolescenten. De gemiddelde leeftijd van deze sample bij aanvang was 14.50 ($SD = 0.63$ | min-max 14-16), en bestond voornamelijk uit autochtone adolescenten met een Nederlandse achtergrond (83.5%, $n = 426$). Een meerderheid van de adolescenten (66.7%, $n = 340$) volgden voortgezet beroepsonderwijs. Wat betreft de seksuele identiteit van de adolescenten gaf een totaal van 471 adolescenten (93.8%) aan heterosexueel georiënteerd te zijn, terwijl 0.6% ($n = 4$)

homoseksueel georiënteerd was, 3.5% ($n = 25$) biseksueel georiënteerd, en 0.3% ($n = 2$) wist nog niet wat zijn/haar seksuele identiteit was.

Meetinstrumenten

Impliciete sexual tv content. Om sexual tv content te meten werd gebruikt gemaakt van Soaps en MTV programma's met impliciete sexual tv content. Hier zijn twee aparte schalen voor gevormd: Soaps en MTV. De televisieprogramma's die in deze huidige studie gebruikt zijn om soaps te meten zijn: Gooische vrouwen, GTST en Onderweg naar Morgen. De MTV programma's die voor deze meting zijn gebruikt zijn: A shot at love with Tila Tequila, The Hills, MTV roomraiders, Top 40, MTV cribs en Dismissed. Impliciete sexual tv content zal in dit onderzoek gemeten worden aan de hand van deze programma's met daarbij de vraag hoe vaak kijk je naar dit programma? Van 1= nooit tot 5= dagelijks.

Seksueel gedrag. Seksueel gedrag van adolescenten is gemeten met vijf items, die duiden op het level van seksuele ervaringen van de adolescenten op dat moment in de tijd. Items zoals; "Heb je ooit orale seks gehad (Pijpen of Beffen)", "Heb je ooit seks gehad (met penis in vagina)" werden gebruikt. Adolescenten antwoordden op deze vragen op een drie-punt schaal variërend van 1 = nooit tot 3 = vaak. Wanneer adolescenten "Ik wil deze vraag niet beantwoorden" aankruisten bij een specifiek item, dan is deze gescoord als systeem misser. De interne consistentie was goed. (*Cronbach's $\alpha = .911$ at T_1 , $.893$ at T_2 , and $.873$ at T_4).*

Normen ten opzichte van seks. De normen van ouders ten opzichte van seks werden gemeten aan de hand van drie items, bijvoorbeeld; "Zeggen je ouders weleens dat je geen seks moet hebben, als er geen liefde in het spel is". De adolescenten konden antwoorden op een drie-punt schaal variërend van 1 = nooit tot 3 = best vaak. De interne consistentie was goed. (*Cronbach's $\alpha = .808$ at T_1 , $.807$ at T_2 , and $.830$ at T_4).*

Commitment tussen ouders en adolescenten. In hoeverre de adolescenten zich verbonden voelen met de ouders werd gemeten aan de hand van zes items. Voorbeeldvragen zijn: "Mijn ouders laten me vaak weten dat ze van me houden" en "als ik ergens mee zit dan zien mijn ouders dit". De adolescenten konden antwoorden op een vijf-punt schaal variërend van 1 = nooit tot 5 = heel vaak. De interne consistentie was redelijk goed. (*Cronbach's $\alpha = .675$ at T_1 , $.780$ at T_2 , and $.765$ at T_4).*

Statistische Analyses

Om de hypothesen van de huidige studie te toetsen werd er allereerst gebruik gemaakt van Pearson correlaties. Bij Hypothese 1 werd met behulp van de Pearson correlatie de samenhang tussen impliciete seksual tv content en seksueel geanalyseerd. Om de samenhang tussen impliciete seksual tv content en seksueel gedrag cross-sectioneel en longitudinaal te bekijken is er een lineaire regressieanalyse uitgevoerd. Alvorens de analyse uit te voeren werden de voorwaarden (zoals een normale verdeling en een gelijke variantie) voor een lineaire regressieanalyse gecontroleerd.

Er is cross-sectioneel gekeken naar de voorspellende waarde van impliciete seksual tv content op T1 op seksueel gedrag op T1. Longitudinaal is er gekeken naar de voorspellende waarde van impliciete seksual tv content op T1 op seksueel gedrag op T2 en T4. Hierbij werd seksueel gedrag op T1 meegenomen als controle variabele. Ook werd er bij alle hypothesen gecontroleerd voor de mogelijke confounders: *geslacht, leeftijd en opleidingsniveau en uren tv gekeken*.

Om hypothese 2 te toetsen werd wederom gebruik gemaakt van een lineaire regressieanalyse, waarbij deze keer werd gekeken of de variabele restrictieve normen van ouders t.o.v. seks een modererend effect had op de relatie tussen impliciete sexual tv content en seksueel gedrag. Hierbij werd de moderatie getoetst op T1, T2 en T4. De gecentreerde interactietermen die werden toegevoegd waren Soaps x Restrictieve normen en MTV x Restrictieve normen.

Bij hypothese drie werd er vanuit gegaan dat commitment een beschermende rol heeft op de relatie tussen impliciete sexual tv content en seksueel gedrag. Er zijn bij hypothese 3 wederom gecentreerde interactietermen aan de analyse toegevoegd. Hierbij werd de moderatie getoetst op T1, T2 en T4. De interactietermen die werden toegevoegd waren: Soaps x Commitment en MTV x commitment.

Resultaten

Jongeren in deze onderzoekspopulatie hadden weinig ervaring met de onderzochte seksuele gedragingen op T1. Deze resultaten zijn weergegeven in Tabel 1. Het verschil tussen jongens en meisjes op seksuele gedragingen blijkt niet significant. Daarnaast keken de jongeren gemiddeld eens per week tot een aantal keer per week naar sexual tv content van de zender MTV en Soaps, waarbij meiden significant meer naar sexual tv content keken dan jongens. Voor MTV $t(432)=-3.83, p<0,00$ en voor Soaps was dit $t(431)=-7.53, p<0,00$.

Tabel 1:

Gemiddelden (M) en standaarddeviaties (SD)

		Soaps		MTV		Seksueel gedrag	
		M	SD	M	SD	M	SD
Geslacht	Jongen	1,67	0,44	2,25	0,82	1,18	0,44
	Meisje	2,40	0,50	2,56	0,90	1,11	0,30

Verschillende subscripten impliceren een significant verschil tussen jongens en meisjes.

Seksueel gedrag: scores lopen van 1 (nooit) tot 3 (best vaak).

MTV en Soaps: scores lopen van 1 (helemaal nooit) tot 5 (bijna dagelijks).

Om een indruk te krijgen van de samenhang tussen de variabelen MTV en/of Soaps, seksueel gedrag en de interactietermen restrictieve normen en commitment zijn correlaties berekend voor deze variabelen op drie tijdstippen: T1, T2 en T4. Deze correlaties zijn te vinden in Tabel 2. De correlaties worden beoordeeld aan de hand van de volgende criteria: $R = < .2$ is een zwakke samenhang, $R = .3 - .4$ is een matige samenhang en $R = > .5$ is een sterke samenhang (Cohen, 1988). Zoals verwacht vertonen seksuele gedragingen op de verschillende tijdstippen een matig tot sterke positieve samenhang. Dit geldt ook voor de variabelen Soaps, MTV, normen en commitment (Zie Tabel 2). Seksueel gedrag op alle drie de tijdstippen vertoont daarnaast een matige positieve samenhang met programma's van MTV. Er wordt een opvallende positieve samenhang gevonden tussen normen en het kijken naar soaps en MTV op alle drie de tijdstippen. Daarnaast blijkt uit Tabel 2 dat commitment tussen ouders en adolescenten een zwak tot matig negatief verband heeft met seksueel gedrag. Als laatste wordt er op alle drie de tijdstippen een zwakke tot matige positieve samenhang gevonden tussen restrictieve normen en commitment.

Tabel 2:

Pearson correlatie matrix voor de samenhang tussen impliciete sexual tv content (MTV en Soaps), seksueel gedrag, normen en commitment.

	SG T1	SG T2	SG T4	Soaps T1	Soaps T2	Soaps T4	MTV T1	MTV T2	MTV T4	Norm T1	Norm T2	Norm T4	CM T1	CM T2	CM T4
Seksueel Gedrag T1	-	.722**	.386**	.010	.061	.059	.245**	.110*	.192**	-.007	.018	-.025	-.104*	-.037	.016
Seksueel Gedrag T2		-	.526**	-.040	-.102	.018	.226**	.154**	.136	-.028	.034	-.055	-.127**	-.022	.029
Seksueel Gedrag T4			-	-.086	-.049	-.031	.152*	.056	.154**	.021	-.030	-.071	-.022	.088	-.071
Soaps T1				-	.858**	.718**	.180**	.228**	.108	.212**	.125	.070	.115	.028	.056
Soaps T2					-	.672**	.140*	.242**	.292**	.294**	.080	.056	.051	.051	.036
Soaps T4						-	.235**	.313**	.430**	.223**	.128	.084	.165	.025	.084
MTV T1							-	.764**	.581	.120*	.175**	.179**	.066	.079	.111
MTV T2								-	.674**	.122*	.152**	.226**	.077	.151**	.100
MTV T4									-	.176**	.147*	.151**	.154*	.062	.112*
Normen T1										-	.604**	.530**	.257**	.206**	.244**
Normen T2											-	.529**	.288**	.282**	.276**
Normen T4												-	.210**	.361**	.290**
Commitment T1													-	.730**	.642**
Commitment T2														-	.716**
Commitment T4															-

* $p < .05$, ** $p < .01$

De relatie tussen impliciete sexual tv content en seksueel gedrag.

De lineaire regressie analyse van de cross-sectionele verbanden op T1 laat zien dat er een significant effect is van leeftijd op seksueel gedrag. Dit impliceert dat de leeftijd van jongeren samenhangt met het seksuele gedrag dat jongeren vertonen. Een hogere leeftijd lijkt samen te hangen met meer seksueel gedrag onder adolescenten. Dit effect valt longitudinaal echter weg. Voor de andere predictoren is geen significant effect gevonden op seksueel gedrag T1 (Zie Tabel 3, Model 1). Als de onafhankelijke variabelen MTV en Soaps T1 worden toegevoegd aan het model, blijkt er cross-sectioneel een verband te bestaan tussen MTV kijken en seksueel gedrag op T1. Het kijken naar soaps speelde geen rol op het seksuele gedrag van adolescenten. Met deze resultaten wordt cross-sectioneel een positief verband aangetoond tussen het kijken naar programma's van MTV en seksueel gedrag op T1. Dit geldt echter niet voor de longitudinale analyse. De resultaten laten geen longitudinaal verband zien tussen het kijken naar programma's van MTV en/of Soaps en seksueel gedrag op T2 en T4 (Zie Tabel 3, Model 2). De resultaten zijn slechts deels in lijn met hypothese 1.

De relatie tussen sexual tv content en seksueel gedrag met restrictieve normen als moderator.

Een lineaire regressie is uitgevoerd met restrictieve normen als voorspellende variabele op seksueel gedrag. In Tabel 3, Model 3a is te zien dat er zowel cross-sectioneel als longitudinaal geen hoofdeffect wordt gevonden voor de variabele restrictieve normen en geen interactie-effect tussen MTV en de restrictieve normen van ouders en tussen Soaps en de restrictieve normen van ouders. Uit deze huidige analyse blijkt dat restrictieve normen van ouders t.a.v. seksueel gedrag geen invloed hebben op het seksuele gedrag van jongeren. Daarnaast hebben deze restrictieve normen ook geen modererende invloed op de samenhang tussen impliciete sexual tv content en seksueel gedrag. De resultaten zijn niet in lijn met hypothese 2.

De relatie tussen sexual tv content en seksueel gedrag met commitment als moderator.

Evenals bij hypothese 2 is er een lineaire regressie uitgevoerd met dit keer commitment als voorspellende variabele op seksueel gedrag. In Tabel 3, Model 3b is te zien dat er cross-sectioneel een significant hoofdeffect wordt gevonden van commitment op seksueel gedrag. Dit effect houdt echter longitudinaal geen stand. Daarnaast wordt er zowel cross-sectioneel als longitudinaal geen interactie-effect gevonden tussen MTV en commitment en Soaps en commitment. Uit deze resultaten blijkt dat een hoofdeffect van

commitment alleen cross-sectioneel van invloed is op het seksuele gedrag van adolescenten en dat commitment geen modererende rol heeft op het verband tussen impliciete sexual tv content en seksueel gedrag. Deze resultaten zijn niet in lijn met hypothese 3.

Tabel 3:

Longitudinale regressie analyse van de relatie tussen impliciete sexual tv content en seksueel gedrag en de modererende rol van ouderlijke factoren

		T1 N=407			T1 → T2 N=389			T1 → T4 N=383		
		B	SE B	β	B	SE B	β	B	SE B	β
Model 1	Geslacht	-.058	.037	-.077	-.043	.043	-.050	.027	.089	.026
	Leeftijd	.066	.029	.112**	.026	.034	.039	.064	.069	.079
	Schoolniveau	.016	.024	.032	-.034	.028	-.061	-.038	.057	-.057
	Aantal uur tv	.002	.021	.005	.007	.024	.014	-.036	.050	-.060
	Seksueel gedrag (T1)				.813	.058	.715***	.530	.118	.382***
Model 2	MTV	.118	.030	.277***	.034	.029	.070	.052	.056	.089
	Soaps	.009	.054	.012	-.037	.051	-.042	-.117	.097	-.109
Model 3a	Normen	.022	.031	.038	-.014	.039	-.020	.020	.074	.024
	MTV*Normen	-.050	.046	-.074	-.069	.043	-.090	-.056	.063	-.060
	Soaps*Normen	.008	.083	.008	-.033	.078	-.030	-.098	.150	-.073
Model 3b	Commitment	-.048	.023	-.107*	-.025	.028	-.050	.012	.055	.019
	MTV*Commitment	-.043	.033	-.088	-.034	.031	-.061	-.025	.059	-.038
	Soaps*Commitment	.057	.065	.071	-.038	.061	-.042	-.081	.118	-.072

Note: De longitudinale analyse is uitgevoerd met scores van onafhankelijke variabele T1 om de scores te voorspellen op de afhankelijke variabele op T2 en T4. * $p < .05$. ** $p < .01$ *** $p < .001$.

- a. T1. Model 1: R^2 .022, Model 2: $R\Delta$ .069 Model 3a: $R\Delta$ .005 Model 3b: $R\Delta$ .011
 b. T1 → T2 Model 1: R^2 .530 Model 2: $R\Delta$ .005 Model 3a: $R\Delta$ .008 Model 3b: $R\Delta$ .005
 c. T1 → T4 Model 1: R^2 .163 Model 2: $R\Delta$ .015 Model 3a: $R\Delta$ .007 Model 3b: $R\Delta$ .005

Discussie

Deze longitudinale studie heeft zich gericht op een relatie tussen impliciete sexual tv content en het seksuele gedrag van adolescenten. Daarnaast is onderzocht of restrictieve normen van ouders t.a.v. seks en de commitment tussen adolescenten en ouders een beschermende rol hebben op deze relatie. Zoals verwacht suggereren de bevindingen dat adolescenten die naar programma's van MTV kijken, met daarin impliciete sexual tv content, meer seksueel gedrag vertonen dan adolescenten die niet naar programma's van MTV kijken. Er is echter geen longitudinaal verband gevonden tussen het kijken naar programma's van MTV en het seksuele gedrag van adolescenten. Anders dan verwacht doen de resultaten vermoeden dat restrictieve normen en commitment beide geen beschermende rol hebben op de relatie tussen impliciete sexual tv content en seksueel gedrag. De resultaten impliceren echter wel dat een goede commitment tussen adolescenten en ouders samenhangt met minder seksueel gedrag van adolescenten, ook hierbij is echter geen longitudinaal verband gevonden.

Meerdere studies hebben laten zien dat impliciete sexual tv content en seksueel gedrag samenhangen (L'Engle, Brown & Kenneavy, 2006; Escobar-Chaves, et al., 2005). Deze auteurs suggereren dat adolescenten die naar programma's kijken met impliciete sexual tv content, de seksuele gedragingen die ze in deze televisieprogramma's zien, accepteren en overnemen en hierdoor meer seksueel gedrag zullen vertonen. Deze eerder gevonden verbanden zijn in overeenstemming met de cross-sectionele bevindingen van de huidige studie. Deze overeenstemming doet vermoeden dat adolescenten die keken naar programma's van MTV met impliciete sexual tv content meer seksueel gedrag vertoonden dan adolescenten die niet naar deze programma's keken. Echter uit het bestuderen van de eerdere studies bleek dat er niet of nauwelijks longitudinale verbanden werden gevonden tussen impliciete sexual tv content en seksueel gedrag, de bevindingen van deze huidige studie ondersteunen dit. Deze resultaten suggereren dat er weinig evidentie is voor sexual modelling via impliciete sexual tv content op het seksuele gedrag van adolescenten. Bandura (1986) stelde dat impliciete sexual tv content het vermogen heeft om het seksuele gedrag van adolescenten te beïnvloeden. Echter door het ontbreken van longitudinale verbanden kunnen er geen uitspraken gedaan worden over het effect van sexual modelling via impliciete sexual tv content op het seksuele gedrag van adolescenten. Daartegenover staat dat het selectie effect nog steeds kan spelen. Uit eerdere studies zowel cross-sectioneel als longitudinaal blijkt dat adolescenten die seksueel actief zijn, meer op zoek gaan naar programma's met sexual tv content (Steele, 1999; Bleakley, Hennessy, Fishbein & Jordan, 2008). In de huidige studie kon dit selectie effect echter niet getoetst worden waardoor er op dit moment geen uitspraken over gedaan kunnen

worden.

De rol van restrictieve normen en commitment op de relatie tussen impliciete sexual tv content en seksueel gedrag was voor zover bekend, nog niet onderzocht. In de huidige studie zijn geen significante cross-sectionele en longitudinale verbanden gevonden voor een beschermende rol van restrictieve normen t.a.v. seks op de relatie tussen impliciete sexual tv content en het seksuele gedrag van adolescenten. Deze bevindingen impliceren dat wanneer het seksuele gedrag van adolescenten wordt beïnvloed door impliciete sexual tv content, de restrictieve normen van ouders t.a.v. seks geen invloed hebben op deze relatie. Dit is in tegenstrijd met de gestelde verwachting. Het feit dat dit onderzoek deze bevindingen laat zien zou verklaard kunnen worden doordat er bij de operationalisering van restrictieve normen t.a.v. seks geen duidelijke afkeuring van ouders t.a.v. seksuele gedragingen meegenomen werd, zoals: “mijn ouders keuren geslachtsgemeenschap af”. Daarnaast bestond de schaal ‘restrictieve normen t.a.v. seks’ uit maar drie items, waardoor de power van de schaal vrij laag was. Deze ouderlijke afkeuring t.a.v. seks is echter wel van belang, Buhi en Goodson (2007) toonde eerder aan dat ouderlijke afkeuring voor het hebben van geslachtsgemeenschap gerelateerd is aan een mindere mate van seksuele gedragingen onder adolescenten. Een andere verklaring zou kunnen zijn dat de normen van vrienden t.a.v. van seks belangrijker zijn voor seksueel gedrag in de adolescentie dan de restrictieve normen t.a.v. seks van ouders. Zo blijkt één van de belangrijkste initiatieven tot seksueel gedrag te liggen bij de normen van vrienden t.a.v. seks. Adolescenten tonen eerder de intentie tot seksueel gedrag indien ze bij vrienden positieve normen t.a.v. seks en seksueel gedrag waarnemen (Kinsman, Furstenberg & Schwarz, 1998). Terwijl er in een latere longitudinale studie gesuggereerd werd dat seksueel gedrag van adolescenten sterk afhankelijk is van het ervaren van restrictieve normen t.a.v. seks van ouders (Bersamin, Todd, Fisher, Hill, Grube, Walker, et al., 2008). Verder onderzoek zal moeten uitwijzen welke normen nu werkelijk een belangrijke rol spelen op het seksuele gedrag van adolescenten, de restrictieve normen van ouders t.a.v. seks, de positieve normen t.a.v. seks van peers of juist een combinatie hiervan?

Evenals bij restrictieve normen wordt er geen beschermende rol aangetoond voor commitment aan ouders op de relatie tussen impliciete sexual tv content en seksueel gedrag bij adolescenten. Een verklaring voor het ontbreken van deze beschermende rol zou kunnen zijn dat in de operationalisering van commitment geen aandacht is besteed aan een open ouder-adolescent communicatie. Terwijl een open, ontvankelijke en aangename

communicatie tussen ouder en adolescent is geassocieerd met een mindere mate van seksueel gedrag bij adolescenten (Wilson & Doneberg, 2004).

Uit bovenstaande gegevens blijkt dat in de huidige studie geen beschermende rol werd gevonden voor restrictieve normen en commitment op de relatie tussen impliciete sexual tv content en seksueel gedrag. Echter werd er in de huidige studie wel een hoofdeffect voor commitment gevonden. Dat het ervaren van een hoge mate van commitment een beschermende rol heeft op het seksuele gedrag van adolescenten bleek al uit eerder onderzoek van Parkes, Henderson, Wight & Nixon (2011). De huidige studie bevestigt deze relatie tussen een hoge mate van commitment en een mindere mate van seksueel gedrag bij adolescenten. De hierboven genoemde resultaten werden echter niet longitudinaal gerepliceerd.

Tot besluit werd er in meerdere studies benadrukt dat niet alleen de vorm van sexual tv content in verband staat met de seksuele gedragingen van adolescenten maar ook de omvang van blootstelling aan sexual tv content (Pardun, et al., 2004; Collins, Elliot, Berry, Kanouse, Kunkel, Hunter, et al., 2004). In de huidige studie worden deze bevindingen echter, noch cross-sectioneel noch longitudinaal, gerepliceerd. Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat 75% van de adolescenten in de huidige studie niet tot weinig naar soaps en programma's van MTV met impliciete sexual tv content kijkt.

Limitaties en sterktes

Ondanks de sterke aspecten van deze studie zoals de redelijke sample van adolescenten, longitudinale data waarmee we verbanden kunnen aantonen over de tijd heen en de theoretische inbedding, moet er ook rekening gehouden worden met verschillende limitaties. Als eerste limitatie zijn er veel missende waardes te vinden in de onderzoekspopulatie, meerdere adolescenten hebben één of twee waves overslagen. Zo kan het zijn dat adolescenten niet aan wave één hebben deelgenomen, maar wel aan wave vier. Hierdoor kan er een vertekend beeld ontstaan. Een hoge non-respons van 147 respondenten en het deelnemen aan soms maar één wave maakt het lastig om uitspraken te doen over verbanden over de tijd heen. Dit is één van de zwakste schakels van de huidige studie. Ten tweede zijn de vragenlijsten afgenomen bij adolescenten in een beperkte leeftijdscategorie en veelal op één schoolniveau, 95% van de adolescenten zit namelijk in de leeftijdscategorie 15-16 jaar en 79% volgt voortgezet middelbaar beroepsonderwijs (VMBO). Door deze beperkingen zijn de gevonden bevindingen niet generaliseerbaar naar de gehele populatie.

Een derde limitatie van deze studie is dat de bevindingen zijn gebaseerd op zelfreports. Je hebt hierbij kans op responsvertekening op gevoelige onderwerpen in de vragenlijsten. Er bestaat een kans dat adolescenten een sociaal wenselijk antwoord hebben gegeven waarvan de adolescent denkt dat het in overeenstemming is met wat maatschappelijk aanvaard is (Boeije, 't Hart & Hox, 2009). Ten vierde geldt de operationalisering van restrictieve normen t.a.v. seks en commitment als limitatie. Zoals eerder genoemd is er bij de operationalisering van restrictieve normen t.a.v. seks geen duidelijke definitie van restrictieve normen van ouders t.a.v. seksuele gedragingen meegenomen, zoals: “mijn ouders keuren geslachtsgemeenschap af”. De vraag stond in de vragenlijst maar paste niet in de schaal. Daarnaast bestond de schaal restrictieve normen maar uit drie items waardoor er een probleem met de power van de schaal kan ontstaan. Zoals hierboven genoemd is er bij het operationaliseren van commitment geen rekening gehouden met de ouder-adolescent communicatie, die wel van belang kan zijn bij seksueel gedrag van adolescenten. Het is van belang om een betere operationalisering te gebruiken bij vervolg onderzoek.

Implicaties

Wat is nu het effect van media, in dit geval impliciete sexual tv content op het seksuele gedrag van adolescenten? Afgaande op eerder gevonden bevindingen en resultaten van deze huidige studie kan er niet met zekerheid een uitspraak over geformuleerd worden. Het NJI publiceerde in 2006 een artikel waarin duidelijk werd dat er nog weinig goede onderzoeken zijn naar de relatie tussen impliciete sexual tv content en seksueel gedrag. In dit artikel worden ethische overwegingen als mogelijkheid gegeven voor het ontbreken van effectief onderzoek. Onderzoekers zijn namelijk vaak gereserveerd als het gaat om het tonen van fragmenten waarin romantiek, impliciete sexual tv content of zelfs softe porno (Nikken, P. , 2006). Dit is niet geheel onterecht aangezien het NICAM² in 2002 in opdracht van de overheid de kijkwijzer³ heeft ontwikkeld. Er blijkt echter uit eerdere onderzoeken dat de methode waarmee het verband tussen impliciete sexual tv content en seksueel gedrag op dit moment onderzocht wordt, te weinig longitudinaal onderzoek oplevert. Dit kan betekenen dat impliciete sexual tv content een rol speelt bij totstandkoming van seksueel gedrag van adolescenten maar niet bij het in stand houden van dit gedrag. Om dit verder te onderzoeken

---

² Nederlands Instituut voor de Classificatie van Audiovisuele Media

³ Kijkwijzer waarschuwt ouders en opvoeders tot welke leeftijd een televisieprogramma of film schadelijk kan zijn voor kinderen.

zal er duidelijk gekeken moeten worden naar welke programma's nu impliciete sexual tv content vertonen en in welke mate dit adolescenten over de tijd heen beïnvloedt. Dit door middel van experimenteel onderzoek.

Dit onderzoek richtte zich daarnaast op de beschermende rol die ouders kunnen hebben in het voorkomen van de relatie tussen impliciete sexual tv content, maar uit de bovenstaande bevindingen kun je concluderen dat deze niet of nauwelijks van invloed zijn op deze relatie. Er is echter uit eerder longitudinaal onderzoek gebleken dat restrictieve normen t.a.v. seks en commitment een beschermend hoofdeffect hebben op het seksuele gedrag van adolescenten. In vervolg onderzoek is het van belang om rekening te houden met deze aspecten en dit beter te operationaliseren. Daarnaast is het van belang om de intenties en attitude t.o.v. seks van adolescenten en de rol van peers mee te nemen in vervolg onderzoek.

Kortom vervolg experimenteel onderzoek zal uit moeten wijzen of impliciete sexual tv content daadwerkelijk van invloed is op het seksuele gedrag van adolescenten over tijd heen en of ouders hier een beschermende rol bij kunnen vervullen.

Literatuurlijst

- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Bersamin, M., Todd, M., Fisher, D.A., Hill, D.L., Grube, J.W., Walker, S. (2008). Parenting Practices and Adolescent Sexual Behavior: A Longitudinal Study. *Journal of Marriage and Family*, 70, 97-112
- Bleakley, A., Hennessy, M., Fishbein, M., & Jordan, A. (2008). It works both ways: The relationship between exposure to sexual content in the media and adolescent sexual behavior. *Media Psychology*, 11, 443 – 461.
- Buhi ER and Goodson P, Predictors of adolescent sexual behavior and intention: a theory-guided systematic review, *Journal of Adolescent Health*, 2007, 40(1):4 –21.
- Chia, S.C. (2006). How Peers Mediate Media Influence on Adolescents' Sexual Attitudes and Sexual Behavior. *Journal of Communication*, 56, 585–606
- Collins, R. L., Elliott, M. N., Berry, S. H., Kanouse, D. E., Kunkel, D., Hunter, S. B., et al. (2004). Watching sex on television predicts adolescents initiation of sexual behavior. *Pediatrics* , 114, 280 – 289.
- Collins, R.L., Martino, S.C., & Elliot, M.N. (2011). Propensity scoring and the relationship between sexual media and adolescent sexual behavior: Comment on Steinberg and Monahan. *Developmental Psychology*, 47, 577-579
- Collins, R.L., Martino, S.C., Elliott, M.N., & Miu, A. (2011). Relationships between adolescent sexual outcomes and exposure to sex in media: Robustness to propensity based analysis. *Developmental Psychology*, 47, 585-591
- Escobar-Chaves, S.L., Tortolero, S.R., Markham, C.M., Low, P.E., & Thickstun, P. (2005). Impact of the media on adolescent sexual attitudes and behaviors. *Pediatrics*, 116, 303-326
- Fingerson L. (2005). Do mothers' opinions matter in teens' sexual activity? *Journal of Family Issues*, 2005, 26, 947–974.
- Huang, D.Y.C., Murphy, D.A., & Hser, Y.I. (2011). Parental Monitoring During Early Adolescence Deters Adolescent Sexual Initiation: Discrete-Time Survival Mixture Analysis *J Child Fam Stud* 20, 511–520

- Jensen, R.E., and Jensen, J.D. (2007). Entertainment Media and Sexual Health: A Content Analysis of Sexual Talk, Behavior, and Risks in a Popular Television Series. *Seks Roles*, 56, 275-284
- Kinsman, S. B., Furstenberg, F. F., & Schwarz, D. F. (1998). Early sexual initiation: The role of peer norms. *Pediatrics*, 102, 1185–1192.
- Kunkel, D., Eyal, K., Biely, E., Cope-Farrar, K., Donnerstein, E., & Fandrich, R. (2003). *Sex on TV 3: A Biennial Report to the Kaiser Family Foundation*. Menlo Park, CA: Kaiser Family Foundation.
- L'Engle, K.L., Brown, J.D., & Kenneavy, K. (2005). The mass media are an important context for adolescents' sexual behavior. *Journal of Adolescent Health* 38, 186–192
- Martino, S.C., Collins, R.L., Kanouse, D.E., Elliott, M., & Berry, S.H. (2005). Social Cognitive Processes Mediating the Relationship Between Exposure to Television's Sexual Content and Adolescents' Sexual Behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 89, 914–924
- Nikken, P. (2006) Seks in de media en kinderen. Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW)
- Pardun, C.J., L'Engle, K.L., & Brown, J.D. (2005). Linking Exposure to Outcomes: Early Adolescents' Consumption of Sexual Content in Six Media. *Mass Communication and Society*, 8, 75-91
- Parkes, A., Henderson, M., Wight, D., & Nixon, D. (2011). Is parenting associated with teenagers early sexual risk-taking, autonomy and relationship with sexual partners? *Perspectives on Sexual and Reproductive Health*, 43, 30-40
- Rich, M. (2005). Sex screen: The dilemma of media exposure and sexual behavior. *Pediatrics*, 116, 329-331
- Steele, J.R. (1999). Teenage sexuality and media practice: Factoring in the influences of family, friends and school. *The Journal of Sex Research*, 36, 331–341.
- Wilson, H. W., & Doneberg, G. (2004). Quality of parent communication about sex and its relationship to risky sexual behavior among youth in psychiatric care: A pilot study. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 45, 387–395.